

Herfst/winter
2020

**R
A
T
E
L
A
A
R**

152

"Ratelaar" is een uitgave van Natuurvereniging IJSSELDELTA

Redactieadres:

Hondsdrif 3
8265 DX Kampen
T: 038-3323850

E: kees.lapwing@hetnet.nl

I: www.natuurverenigingijsseldelta.nl

Redactie:

Kees de Kievid [eindredacteur]
Henk Dorgelo
Jessica Borst

Omslagfoto:

Hermien de Kievid
Dennenzwavelkop (*Hypholoma capnoides*)

Vormgeving:

Kees de Kievid

© IJsseldelta. Overnamen uitsluitend na toestemming van de redactie

Van de redactie

U moet haast wel gedacht hebben: "Wat is er met de Ratelaar aan de hand?" Eerst eind februari een nummer heel 'ouderwets' in zwart-wit (druktechnische problemen) en een niet nagekomen belofte van een extra mooi zomernummer. Dat laatste was te wijten aan het corona-monster: geen excursies en dus ook geen verslagen. We zouden een nummer van ongeveer negen pagina's kunnen uitbrengen. In overleg met het bestuur hebben we toen maar besloten dat nummer te laten vervallen.

We zijn daarom extra verheugd nu weer een 'volwassen' Ratelaar te kunnen maken, zowel op papier als digitaal. In de zomerperiode wist de plantenwerkgroep ondanks alles toch nog twee excursies te organiseren, voldoende aan de toenmalige eisen, waarvan natuurlijk in dit nummer een verslag te vinden is. Gelukkig is ook onze verenigingsdichter, Delta-dichter Hans Houkema in de Ratelaar teruggekeerd.

Het blijkt dat de onze vereniging een zeer verdienstelijk fotograaf in haar midden heeft: Marc van der Kolk, tevens bestuurslid. Vanaf dit nummer wijden we een vaste rubriek (Blik door mijn lens) aan zijn mooie foto's. Over rubrieken gesproken ... Voor de duidelijkheid hebben we de bijdragen in de Ratelaar rubrieksnamen gegeven. Ook de lay-out heeft een kleine opfrisbeurt gekregen, waarmee we hopen op een nog prettigere leesbaarheid. We hopen dat onze lezers van dit nummer zullen genieten.

Kees de Kievid [eindredacteur] •

Van de redactie 02
Van het bestuur 03
Van de (waarnemend) voorzitter 03
Excursieverslagen
Westerveldse Bos 04
Duursche Waarden 06
Verslagen activiteiten
Roggebot, plannen en rechter 10
Jaarverslagen 2020
Broedvogels IJsseloog 11
Rubrieken
Blik door mijn lens 12
Interviews
Martijn de Jonge 16
Oproep
Vogeltellers Zwartemeer 18
Boekbesprekingen
De zeearend in Nederland 19
Nieuwe vogelboeken 22
Nieuwe natuurboeken 23
Boekenkort 24
De Delta-dichter 25
Nieuws uit de natuur
Kerstbomen en kerstwens 21
Nationale Parken van wereldklasse 26
Verenigingspagina 27

Van het Bestuur

We hebben een vreemde tijd achter de rug. Een week na de ALV van 5 maart ging Nederland in lockdown. Lezingen en excursies van onze vereniging moesten gecancelld worden, evenals bijdragen aan verschillende evenementen. Gelukkig konden inmiddels sommige excursies weer voorzichtig worden opgestart.

Onze mooie Hooizolder is echter niet zo erg geschikt voor de 1,5 meter samenleving. Het zal nog wel even duren voordat we daar kunnen samenkomen in een wat groter verband.

Helaas heeft corona het leven gekost aan ons lid Van de Rozenberg uit Wilsum. We condoleren zijn vrouw Wietske heel hartelijk daar mee.

We zullen hem missen op onze vergaderingen!

Ook de echtgenote van Fibo Nannen is overleden en hem betuigen wij ook ons hartelijk meeleven.

Als secretaris heb ik ook een condoleantiebrief moeten sturen naar de familie van Joop Beens uit Genemuiden. Joop is ook aan corona overleden.

Hij was geen lid van onze vereniging, maar wel de spil van het weidevogelbeheer in de IJsseldelta en ook voor onze vrijwilligers contactpersoon daarvoor. Hij zal erg worden gemist.

Het bestuur heeft de eerste maanden alleen via email kunnen vergaderen.

Inmiddels zijn we echter alweer tweemaal bij elkaar geweest op het gastvrije erf van Jessica Borst, waar we genoeg ruimte en frisse lucht hadden.

De laatste keer hebben we in klein comité (4 van de 6 bestuursleden) vergaderd op de Hooizolder.

We hebben het onder andere veel gehad over educatie, waarvoor mooie plannen worden ontwikkeld.

Jullie zullen daar de komende tijd wel meer van horen.

Eén van belangrijkste agendapunten was uiteraard de voorzittersvacature. Gelukkig zijn we daaruit gekomen: Jessica Borst wil onze nieuwe voorzitter worden!

We zijn haar daarvoor erg dankbaar en hebben als bestuur heel goede verwachtingen van haar enthousiasme en creativiteit.

Er is één probleem: volgens de statuten moet de voorzitter uitdrukkelijk als zodanig door de ALV worden verkozen. Maar een ALV zit er voorlopig nog niet in ... Wij hebben daarom als bestuur Jessica benoemd als waarnemend voorzitter. We winnen nog advies in of er, gezien de uitzonderlijke omstandigheden, een manier is om ook zonder ALV Jessica als voorzitter door de vereniging te laten verkiezen. Maar in ieder geval: we hebben weer een voorzitter, zij het dan in eerste instantie waarnemend. Jessica, heel veel sterkte en plezier gewenst voor deze nieuwe taak

Barend Kamphuis, secretaris •

Van de (waarnemend) voorzitter

Beste mensen,

Met veel plezier stap ik in de functie van waarnemend voorzitter. Ik kijk er naar uit om de vereniging en haar leden beter te leren kennen en ik voel me zeer gesteund door het bestuur.

2020 ligt bijna achter ons. Een jaar waarin we allemaal hebben moeten omschakelen. We hebben elkaar dit jaar niet vaak ontmoet, omdat er maar weinig georganiseerd kon worden. En toch ligt er een mooi gevulde Ratelaar voor u!

We hebben als bestuur achter de schermen veel in gang gezet, want er liggen mooie kansen om met onze vereniging de liefde voor de natuur in de IJsseldelta in breder verband te delen. We kijken samen naar de toekomst.

Inmiddels zijn er al wat stapjes gezet om o.a. natuureducatie meer vorm te gaan geven.

Onder ons eigen motto 'genieten, leren en beschermen', willen we de jeugd van Kampen actief mee nemen naar buiten. Een concreet begin was op 17 september, toen gaven Jacko Westendorp en ik een buitenles op de natuurspeelplaats. Met een groep van basisschool De Ontdekking, hebben we een middag gespeurd naar waterdiertjes, insecten, we hebben uilenballen geplozen en meer van dat soort spannende en leerzame zaken.

Het plan is, om volgend jaar samen met de leerkrachten van de basisscholen regelmatig buitenlessen te organiseren. Ook bijvoorbeeld, in samenwerking met de weidevogel deskundigen in onze vereniging. Mocht u geïnteresseerd zijn om mee te draaien, laat het weten. En vanzelfsprekend zijn alle ideeën van harte welkom. Tot zover dit eerste 'praatje', ik hoop dat we elkaar op niet al te lange termijn bij een lezing of activiteit kunnen ontmoeten.

Hartelijke groet, Jessica •

Westerveldse Bos d.d. 27-06-2020

Verslag: Ellen van Knippenberg

Foto's: Niels Jeurink

Deelnemers: Henk Snel, Bert Siebrand, Niels Jeurink, Ellen van Knippenberg

We spreken voor deze dag af in De Vreugdehoeve bij de Vreugderijkerwaard. Daar starten we traditiegetrouw met koffie en gebak om vervolgens op de fiets richting het Westerveldse Bos te gaan. De weersvoorspelling geeft regenbuitjes in de middag aan, dus stop ik nog snel voor vertrek een regenpak in mijn fietstas. Het Westerveldse Bos is een voormalige vuilnisbelt ten noorden van Zwolle. De "berg" staat oorspronkelijk op riet- en hooilanden. Hierop stortte men vanaf ca. 1930 het huishoudelijk afval van Zwolle en omstreken, om dit in 1990 te bedekken met een laag vruchtbare grond, waarna het bos is aangeplant. We parkeren onze fietsen aan de zuidwest kant in het bos tussen Zwarte Water en de Holtenbroekerdijk en wandelen in noordelijke richting het bos in.

We zien deze dag een grote variatie aan struiken en bomen: gewone en noordse esdoorn, hazelaar, Hollandse linde, zoete kers, zomereik, vlier, spaanse aak, canadapopulier, ratelpopulier, es, robinia, sleedoorn, haagbeuk, rode kornoelje, schietwilg, katwilg, grauwe wilg, laurierwilg, geoorde wilg, kruipwilg, boswilg, zwarte els, wilde kardinaalsmuts, gelderse roos, eenstijlige meidoorn, ruwe berk, vogelkers, tamme kastanje en wilde lijsterbes

Wilde kardinaalsmuts

Rond kwart over 11 komt de beloofde regenbui en proberen we zo goed en kwaad als het kan te schuilen onder de bomen, want het regenpak is in de fietstas achtergebleven !!!!. Dit laatste blijkt ook later op de dag een grote na(t)latigheid. Als de bui voorbij is en het zonnetje weer schijnt lopen we langs de oever van het Zwarte water richting de Noorderkolk. Blij met het zonnetje zingen de zanglijster en de zwartkop weer hun lied. Onderweg komen we o.a. veldlathyrus, ruige zegge, echte valeriaan, wilde bertram en moerasspirea tegen.

Bij de haven met talrijke vissersbootjes tussen de betonnen staanders vinden we een grote moerasmelkdistel, pijlkruid en een prachtige moerasvaren tussen de stenen rand van de haven. We lopen nog even om de haven heen waar o.a. moeraskruiskruid, kalmoes en stijve zegge staat. Hier nuttigen we onze boterhammen zittend op bank en asfalt, afstand houdend van elkaar i.v.m. de coronaregels.

Na de lunch lopen we naar de Langenholterdijk. Links van de dijk in de uiterwaarden van de Noorderkolk vinden we glad walstro, knoopkruid, gewone margriet, korenbloem en goudhaver. Het uitzicht over de Noorderkolk is schitterend. Aan de rechterkant van de dijk ligt de oever van de Westerveldse Aa, welke via een sluis uitmondt in de Noorderkolk. Hier doen twee jongemannen een poging om met hun brede kano naar de andere kant te komen. Dat wordt erg lastig. Uiteindelijk lopen ze met de kano door het weiland >

naar de dijk. Gelukkig heeft Henk verstand van draden die onder stroom staan en helpt de jongens zonder stroomstoten over de bedrading heen.

We lopen een stuk over de dijk tot aan de eerste boerderij rechts en keren dan weer om. Het zonnetje en de wind drogen onze kleren. Langs de dijk soorten als akkerhoornbloem, akkerwinde, sint Janskruid, veldzuring, echte kamille en grote klapproos.

We lopen weer door het bos met weinig nieuwe soorten en dan komt de regen plots met bakken uit de hemel zetten. Heerlijk voor de bomen en planten. Schuilen heeft geen enkel effect, maar natter dan nat kun je toch niet worden. We steken ondanks de regen nog even de Kolksteeg over met op het hoekje een heuse (maar vast verwilderde) wilde appel. In de sloot veel kikkerbeet, egelboterbloem en grote egelskop.

Weer bij de fietsen (en regenpakken) aangekomen besluiten we onze wandeling ondanks de aanhoudende regen toch voort te zetten. We steken getooid in regenpak, wat erg klef aanvoelt over natte kleding, een bruggetje over waar zwanenbloem, kale jonker, watergentiaan en glanzig fonteinkruid groeien. In het bos een prachtige trosvlies met zijn rode bessen. We lopen door het bos richting parkeerplaats, met in de buurt holpijp, brede wespenorchis en moeraswederik. Langs weilanden met slootjes vinden we allerlei fraaie planten o.a. pijptorkruid, rietorchis en fijne waterranonkel.

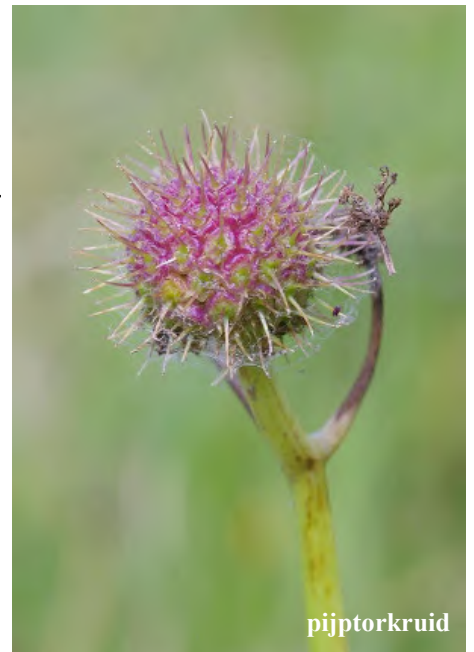
Dan lopen we het bos uit en komen op een open plek, aan de rand van het Westerveldse Bos. Daar vinden we zoveel moois dat de zon automatisch gaat schijnen. De plek is door mensenhanden gecreëerd maar dat mag de pret niet drukken. De vruchtbare kleigrond is afgegraven waardoor de bodem schraal is geworden en er staat o.a. parnassia, fraai duizendguldenkruid, grote ratelaar, ronde zonnedauw, geelgroene zegge, blauwe zegge, stijve ogentroost, bevertjes, blauwe knoop, waterviolier, moeraskartelblad, veldrus en veel gevlekte orchissen en zeldzame soorten zoals koningsvaren, vetblad, blonde zegge, armbloemige waterbies en prachtig in bloei stand teer guichelheil.

Stijve ogentroost

Elke voorzichtige stap brengt iets nieuws. Later vind ik op de website van de KNNV Zwolle een interessant artikel over dit prachtige stukje natuur in het Zwols Natuur Tijdschrift nummer 1 uit 2016, geschreven door Piet Bremer. Het stukje nieuwe natuur wordt het Parnassia-landje genoemd. Het artikel vertelt de geschiedenis van dit bijzondere stukje natuurontwikkeling.

Na zoveel pracht huppelen we weer richting dijk en fietsen. In totaal zijn er 253 soorten genoteerd. Met een voldaan gevoel over een regenachtige, maar bijzondere dag, schuiven we in de Vreugderijker Hoeve aan tafel voor een gezellige afsluiter van de dag.

pijptorkruid

Artikel Zwols Natuur Tijdschrift: [https://](https://www.knnv.nl/sites/www.knnv.nl/files/users/Zwolle/ZNT_archief/ZNT%202016%201%20voor%20website.pdf)

www.knnv.nl/sites/www.knnv.nl/files/users/Zwolle/ZNT_archief/ZNT%202016%201%20voor%20website.pdf •

De Duursche Waarden d.d. 12 sept. 2020

Tekst: Ellen van Knippenberg

Foto's: Gonny Sleurink

Deelnemers: Toos Lodder, Gonny Sleurink, Henk Snel, Bert Siebrand, Niels Jeurink en Ellen van Knippenberg

Vandaag gaan we, ondanks de wereldwijd ronddolende coronamonsters, op pad naar De Duursche Waarden. Een gebied tussen Wijhe en Olst in de uiterwaarden van de IJssel. Uiteraard rekening houdend met de regels van de RIVM. Mondkapjes op in de auto en vooral 1,5 meter afstand houden tijdens de wandeling. Dit laatste valt nog niet mee. Gelukkig zijn we in de buitenlucht en helpen we elkaar steeds herinneren aan de regels. We starten bij het infocentrum IJssel Den Nul met een lekker bakje koffie en een nog lekkerder stuk gebak. We staan zo te popelen om weer eens op pad te gaan dat we het terras verlaten zonder te betalen. Oeps, snel weer terug naar de kassa.

We betreden het gebied via een speciale "drijfbrug" op eigen risico. (foto volgende bladzijde) De brug ligt over een afgesloten zijarm van de IJssel, genaamd Lange Kolk.

In 1989 werd de Duursche Waarden, grotendeels in beheer bij Staatsbosbeheer, de eerste uiterwaard in ons land waar een aanzet werd gemaakt om het oorspronkelijke rivierenlandschap met een meanderende rivier, nevengeulen, uitgestrekte oibossen en moerassen, terug te brengen. Plan Ooievaar. We gaan vandaag kijken of dit is gelukt.

We klimmen over de winterdijk en kijken uit over weidse uiterwaarden. Weilanden met reuze koeienvlaaien en de bijbehorende eigenaressen, roodgekleurde hagen van meidoorn met een overvloed aan bessen en op de achtergrond oibossen en de rivier de IJssel. De stevige wind maakt het heerlijke buitengevoel compleet. Henk wijst ons op een koninginnenpage, wiens accu door de wind is leeggeraakt. Stil zit zij in het gras waar >

we haar kunnen bewonderen. Echt een zeldzaam moment voor een prachtige foto. De waardplant van de koninginnenpage is de wilde peen en die komt hier veel voor.

We zijn amper een uur op pad en er zijn al bijna 100 soorten planten genoteerd, veel algemene soorten maar ook handjesgras en ruige weegbree. Niels loopt te neuriën.

Na het doorkruisen van het ruige weidegebied komen we aan de rand van een zachthoutoobos met de kenmerkende, snelgroeïende bomen, zoals katwilg, schietwilg (versierd met hop), ratelpopulier en canadapopulier. Later op de dag komen we ook nog boswilg, grauwe wilg en zwarte populier tegen.

Ooi is een oud woord voor een laag gelegen gebied bij een rivier. Veel bomen staan hier met de voeten in het water. Het water van de IJssel kan hier zijn gang weer gaan en zorgt voor een prachtig moerasgebied.

Op het pad, de Barloseweg, vertrappen wij bijna de enorme rups van een wilgenhoutvlinder. Hij is zeker 10 cm lang. Niels brengt hem snel in veiligheid.

We lopen door het bos richting Fortmonderweg. Hieraan ligt links een prachtig open gebied. In deze maand zijn de meeste planten helaas al uitgebloeid, maar in de zomer moet dit een geweldig mooi kleurrijk geheel zijn van bloeiende grote kattenstaart, grote kaardenbol, knoopkruid en goudgele honingklaver. Voordat we de brug overgaan lopen we even naar de oever van de nevengeul, welke in verbinding

staat met de IJssel. Hier vinden we weer een heel andere biotoop met o.a. grote wederik, wilde bertram, klein vlooiënkruid, rode waterereprijs en slanke waterweegbree. We worden nog getrakteerd op een overvliegende zeearend.

Over de brug gelopen komen we langs een klein groepje woningen. Wat een voorrecht om in dit mooie gebied te wonen. In de berm nog wat leuke vondsten: bermooievaarsbek (die weet zijn plaats), muurleeuwenbek en echt bitterkruid. We duiken na een aantal meter weer naar rechts het gebied in richting steenfabriek Fortmond. Na gewone agrimonie en kleine bevernel wordt de picknicktafel aldaar door ons in gebruik genomen voor ons lunchmoment. >

de "drijfbrug"

De restanten van de steenfabriek met zijn enorme schoorsteen is een fotogeniek geheel. Prachtig dat dit bewaard is gebleven. Voor de vele vleermuizen, waaronder de zeldzame gewone grootoor, zijn de dichtgemetselde ringovens een veilige plek en ook andere dieren kunnen bij hoogwater hier de pootjes droog houden. In het topje van de schoorsteen zit een slechtvalk rustig de omgeving op te nemen. De hoge uitkijktoren naast de fabriek biedt ook aan ons die mogelijkheid, al is deze toren wel ietsje minder hoog. Bij het pad langs de ovens van de steenfabriek vinden we naast rode ogentroost ook de zeldzame karwijvarkenskervel. Mooie vondst

We vervolgen onze wandeling stroomafwaarts langs de oever van de IJssel. We worden heel hartelijk welkom geheten door een groepje pony's, de dagelijkse natuurbeheerders. Hun manen en staarten zitten vol met klitten van de kruisdistels. Met hun staarten kunnen ze zo geen insecten meer verjagen van hun lijf. Sneu voor ze.

Langs de oever vinden we o.a. een bloeiende aster, sikkelklaver, heelblaadjes, slijkgroen, poelruit, wolfspoot, late stekelnoot en grote zandkool. Bij een hap uit de oever staan in het water nog wat stukken van oude steigerpalen en liggen er veel misbaksels van de steenfabriek.

Na een tijdje lopen we vanaf de oever meer landinwaarts langs o.a. de zeldzame soort kleine ruit en door veel, heel veel kruisdistels tot de Scherpenzeelse Hank met een brede drassige oever. Hier weer totaal andere

watergentiaan

planten: watermunt, watergentiaan, moeraskruiskruid en veel zeldzaam bruin cypergras. Erg mooi. Terug op ons pad langs de IJssel vinden we blauw glidkruid, zwarte mosterd, klein kruiskruid en op het strandje "staat" 1 liggende ganzerik in het zonnetje. Rechts van het pad enorm veel reuzebalsemien in allerlei kleurschakeringen lila, roze tot wit. Mooi? Ja/Nee. Samen met o.a. de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw, Amerikaanse vogelkers en hemelboom zijn we deze dominante, invasieve exoot liever kwijt dan rijk.

Met het trekpontje steken we de Scherpenzeelse Hank over en lopen richting de N337. We komen nog heel mooi groot warkruid tegen, oranje springzaad (ook een exoot) en natuurlijk hertschoornweegbree langs de N337. >

Hennepnetel

Heggeduizendknoop

Hop

Rode Ganzenvoet

Er is nog tijd en energie om even de dijk over te steken en richting vogelkijkhut te lopen. Daar zit zowaar een visarend op ons te wachten op een paal in het water. Het ijsvogeltje laat zich helaas niet zien. Op de terugweg nog groot springzaad en al enkele paddenstoelen piepen boven de grond uit. De laatst genoteerde 228ste waarneming is een paarse dovenetel.

Met een voldaan gevoel sluiten we deze mooie dag af met een heerlijke pannenkoek. Een wandeling door De Duursche Waarden is absoluut een aanrader.

Bron: gebiedskaart Staatsbosbeheer / De Duursche Waarden – Parel van de IJssel •

Camping en jachthaven Roggebot de plannen en de gang naar de rechter

Werkgroep natuurbescherming

Tekst: Bart Zeven, lid natuurbeschermingswerkgroep, Kampen, 28 augustus 2020

In de zomer van 2019 verleende Kampen een omgevingsvergunning aan "Jachthaven Camping Roggebotsluis Exploitatie BV" om aan de westzijde (Drontermeer) en de zuidzijde van het terrein (nieuwe Natura 2000-rietmoeras) 57 zogenaamde "Meerwoningen" te bouwen. De werkgroep natuurbescherming en de werkgroep Zwartendijk tekenden gezamenlijk bezwaar en beroep aan tegen dit besluit en zullen de juristen van de gemeente en de camping op maandag 14 september treffen in een zitting van de Rechtbank Overijssel.

Korte geschiedenis van het gebied

Ongeveer 50 jaar lang stonden vele Kampenaren op "Camping Roggebot" die plaats bood aan zo'n 250 stacaravans en aangemeerde vaartuigen. Met de ontwikkeling van het project IJsseldelta-Zuid besloot de provincie Overijssel dat dit gebied opnieuw de bestemming recreatie zou krijgen, maar dat het 2,5 keer zo groot mocht worden zodat het zich zou uitstrekken tussen Drontermeer en de nieuwe Bypass-dijk, die parallel loopt aan de Buitendijkseweg. In 2015 werd deze bestemming recreatie "onherroepelijk" door de eerste uitspraak van de Raad van State over het bestemmingsplan IJsseldelta-Zuid.

In 2017 wees Economische zaken ruim 42 hectare gebied pal ten zuiden van de camping aan als Natura 2000-gebied en werd daar een nieuw rietmoeras aangelegd dat plaats moest bieden aan o.m. roerdomp en grote karekiet. De grens van het Natura 2000-rietmoeras wordt gevormd door de "Nieuwe Reeve" die pal langs de zuidzijde van het campingterrein loopt.

Beschermde vogels verstoord

In strijd met de spelregels van Natura 2000-gebieden voorziet het plan in de bouw van 27 (van de in totaal 57) "meerwoningen" op de op te werpen zuidelijke 'duindijk', zonder rekening te houden met de vereiste 50-200 meter verstoringsafstand die geldt voor grote karekiet en roerdomp. Wij dienden bezwaar in en Kampen verwierp het bezwaar. Na een tumultueus verlopen hoorzitting van de bezwarencommissie, waarop bedreigd werd met het indienen van schadeclaims, zijn de natuurbeschermingswerkgroep en de werkgroep zwartendijk met de planontwikkelaars in gesprek gegaan. Zie het resultaat in de tekening hiernaast: de woningen op de zuidelijke duindijk zijn iets noordelijker geplaatst, maar staan nog steeds op de dijk en er zijn 8 "ecolodges" aan de voet van deze dijk geschrapt. Ons aanbod om akkoord te gaan met het gewijzigde plan als de "meerwoningen" achter de noordzijde van de dijk zouden worden geplaatst was onaanvaardbaar voor de campingeigenaren om "exploitatie-technische redenen".

Vandaar dat wij besloten het oordeel over te laten aan de rechter. •

Broedvogels IJsselooog 2020

Tekst en foto's: Anton Wielink

Voor het eerst sinds de tellingen in 2000 begonnen een jaarverslag zonder een complete lijst van alle broedvogels met getelde aantallen. Vanwege de Corona-perikelen was het dit jaar niet mogelijk op het eiland een broedvogelinventarisatie te doen. De vogelwereld trekt zich echter niets aan van het ernstige probleem dat op dit moment de wereld in zijn greep heeft. Daarom dit korte verslag betreffende een aantal ontwikkelingen.

De laatste ronde werd gelopen op 20 februari, een winterronde onder mindere weersomstandigheden. Daarna is er nog een bezoek gebracht op 11 juni. Op verzoek van de beheerder om duidelijkheid te verschaffen over locaties die extra waakzaamheid vereisten tijdens maaiwerkzaamheden werd door twee personen een inventarisatie uitgevoerd. Het was ook een gelegenheid om bij te praten met de beheerder van het eiland.

Tijdens dit bezoek werd duidelijk dat bepaalde ontwikkelingen dit jaar bijzonder zouden maken. De vos schijnt niet meer aanwezig te zijn. Gevolg is dat grondbroeders weer succesvol konden zijn. Voor het eerst sinds 2012

heeft een scholeksterpaar weer jongen groot gebracht en in de omgeving van het kantoorgebouw waren twee eendenparen succesvol. Vogels zijn opportunisten. Als de vos inderdaad verdwenen is dan is dat goed voor de steltlopers, meeuwen en zwemvogels. Zij zullen het eiland zeker weer weten te vinden. Ook positief is dat tijdens dit bezoek duidelijk werd dat de oeverwaluwewand op de Hanzeplaat weer bezet was, dat de ijsvogel weer volop aanwezig was en dat ook de wiewaal zich liet horen. Net als voorgaande jaren waren twee paar torenvalken succesvol met ieder vijf uitgevlogen jongen. De aanwezigheid van een mannetje bruine kiekendief is veelbelovend. De in 2015 aangelegde rietstrook aan de zuidwestkant van het oog heeft zeker potentie als broedlocatie. En bijna dagelijks laat de zeearend zich zien. Kortom op vogelgebied biedt IJsselooog veel perspectief.

Verdere ontwikkelingen liggen op een ander vlak.

Hanzeplaat

Op verzoek van RWS is Bureau Waardenburg begonnen met het inventariseren van locaties voor energiewinning. Ook IJsselooog behoort tot de mogelijkheden. Wat de uiteindelijke conclusies zijn en de gevolgen voor de vogelstand op het eiland is ongewis. Duidelijk is dat men zeker rekening wil houden met de aanwezige milieuwaarden, met name de broed- en wintervogels. Ontwikkelingen worden met belangstelling gevolgd.

2020 is een vreemd jaar. Hopelijk is dat volgend jaar anders en kunnen we dan weer op een normale wijze onze telrondes lopen en aan het eind van het seizoen een jaarverslag maken dat een juiste weergave is van de aanwezige broedvogelstand.

Tot slot willen wij het personeel van RWS bedanken voor de gastvrijheid die we ook dit jaar weer mochten ervaren. •

de haven bij zonsopkomst

Blik door mijn lens

Tekst en foto's: Marc van der Kolk

Als hobbyfotograaf vind ik het leuk om jullie mee te nemen in mijn blik door mijn lens. Ik ben voornamelijk geïnteresseerd in natuurfotografie.

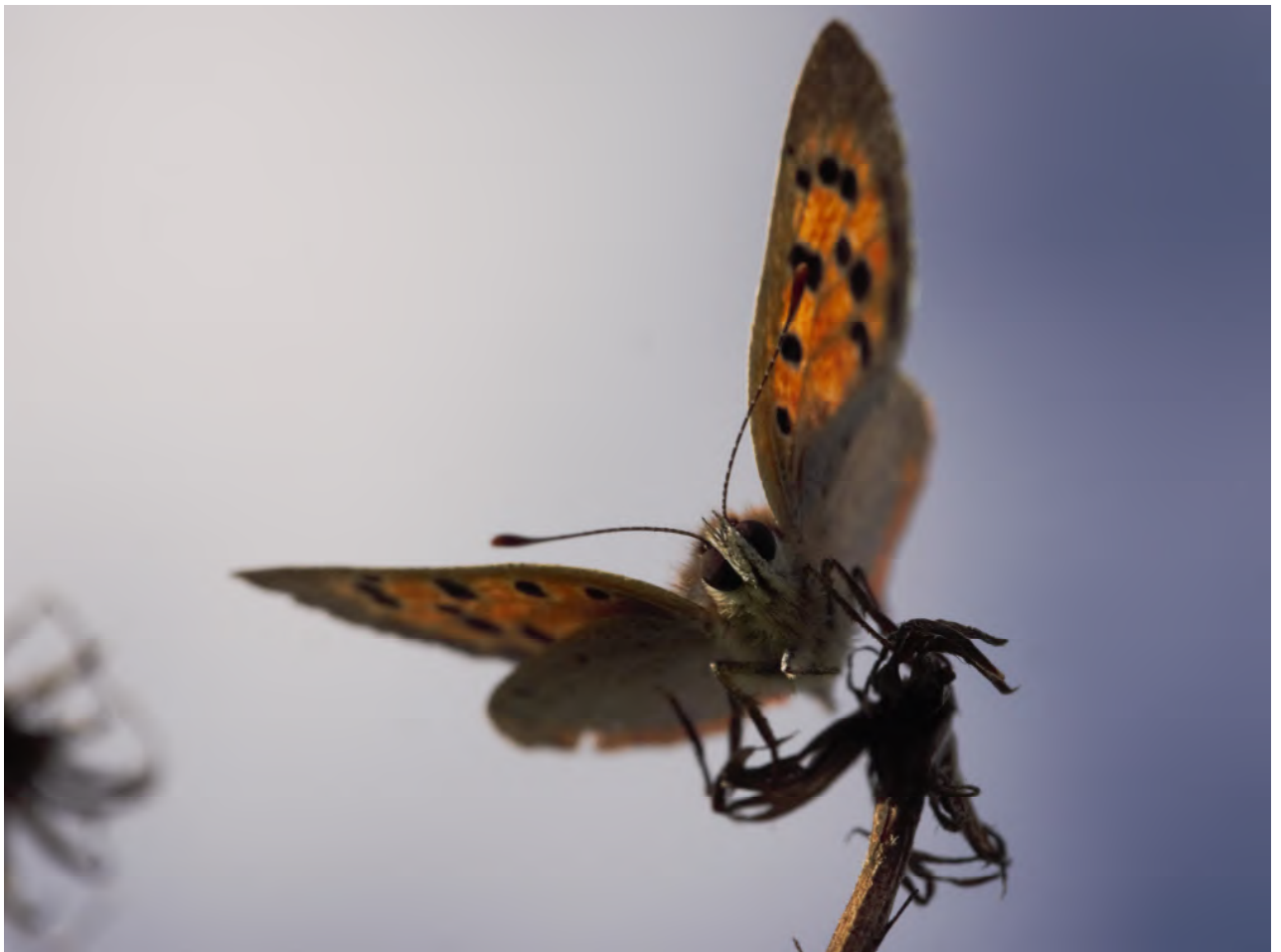
Deze keer neem ik jullie mee naar Texel. Een eiland waar ik graag kom om te genieten van de natuur, en lekker met mijn hond op het strand te ravotten.

In deze rubriek zullen vaak foto's voorbij komen die ik op dit prachtige eiland heb gemaakt.

Rijdend over een van de smalle wegen op een dijkje zag ik dat er vele vlinders in de berm aanwezig waren.

Op een stralende dag ben ik er met mijn camera in het gras gaan liggen, en heb ik deze foto's kunnen maken. >

Een Bevlogen fotograaf

Interview met Martijn de Jonge

Interviewer: Kees de Kievid

Foto auteur: Douwe Struiksma, Polen 2017

Overige foto's: Martijn de Jonge

Martijn de Jonge (Den Haag, 25-12- 1957), belandde na een studie Maatschappelijk Werk via de nieuwsfotografie in de natuurwereld. In 1984 won hij de 1e prijs bij de Zilveren Camera, verschillende prijzen volgden. Zo stond zijn lammergierooi in 2002 op het Jaarboek van de Zilveren Camera. Martijn was één van de initiators van fotostockbureau Kina. Van '95 tot '99 vervulde hij bestuursfuncties bij de beroepsvereniging Gkf. In 2004 was hij de eerste organisator van zeearendeizen naar de Poolse Oderdelta. Tegenwoordig is De Jonge fotoconsultant, organiseert hij fotoreizen/workshops, geeft lezingen en publiceert hij over roofvogels, walvissen en natuurfotografie. Als vrijwilliger werkt Martijn bij natuurvereniging de Ruige Hof in Amsterdam Zuidoost. Sinds 2017 woont hij in Schokkerhaven waar hij zijn liefde voor varen, fotografie en zeearenden weet te combineren door het maken van vogelvaartochten met gasten.

Begin dit jaar was ik aanwezig bij een lezing, waarbij hij ook zijn nieuwe boek De Zeearend in Nederland, in 15 jaar naar 15 paar presenteerde. Dit alles was dermate boeiend, dat ik hem ter plaatse aanbood dat boek voor Boekenbijlage.nl [waar dit interview in iets gewijzigde vorm voor het eerst werd gepubliceerd] te bespreken en vroeg of hij iets voor een interview voelde. Het resultaat daarvan vindt u hier en de bespreking van het boek daarna.

Hoe ben je, na een studie maatschappelijk werk, ertoe gekomen van fotograferen je werk te maken?

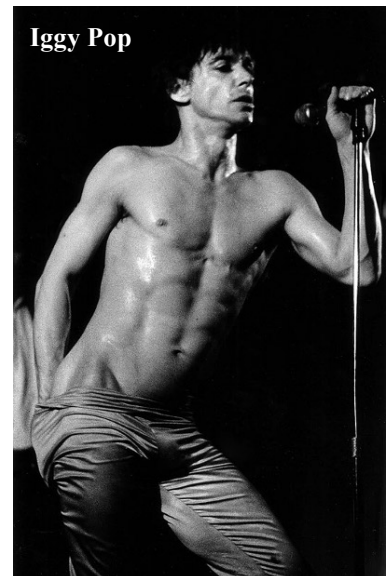
Ik raakte gedurende mijn opleiding maatschappelijk werk al verslingerd aan de fotografie. Punkconcerten in Paradiso met Iggy Pop en The Ramones samen met allerlei manifestaties van sociale actiegroepen en krakers waren mijn hoofdonderwerpen. Publicaties verschenen aanvankelijk in kleine tijdschriften en later veelal in dagbladen. Het in 1980 behaalde diploma Maatschappelijk Werk werd niet gebruikt, wat deels kwam door de grote bezuinigingen die er destijds werden uitgevoerd binnen het sociaal werk.

Ben je direct met het thema 'natuur' aan de slag gegaan of ben je eerst foto's van andere onderwerpen gaan maken?

Gedurende die periode had ik al een grote belangstelling voor natuur waarbij de focus op vogels lag. Aanvankelijk kwamen die foto's vooral in kleine tijdschriften terecht maar later ook in dagbladen en uitgaven van o.a. Waddenvereniging van Natuurmonumenten. Terwijl ik begin jaren tachtig heftige straatrellen en punkmuziek fotografeerde wist ik ook in 1984 een winnende foto te maken bij de Zilveren Camera van parende futen in de Amsterdamse Weteringschans. Fotojournalistiek waarbij je maar beperkte kansen maakt op een topfoto werden de grote uitdaging. Of dat nou een zeldzame dolfin bij de Brouwersdam was of Mandela op het Leidseplein. Het werken in de fotojournalistiek betekende ook het ontwikkelen van een zintuig voor goed beeld: hoe maak je dat en wat is de moeite van je inzet waard. Gezien mijn belangstelling voor de natuur zette ik daar de koers op, met de invalshoek van de actualiteit. Potvis aangespoeld, hup er naar toe! Futen in de gracht? Proberen ze met groothoeklens te fotograferen zodat je de Amsterdamse Brouwersgracht op de achtergrond ziet.

Wat heb je in de loop der tijd zoal gepubliceerd?

In 2000 verscheen bij uitgeverij Atlas een bundeling van beeldcolumns onder de titel *Buitenbeeld, natuur in Nederland* en in 2012 'Walvissen kijken in Europa' bij de KNNV. >

Martijn de Jonge **BUITEN BEELD** Natuur in Nederland

Dezelfde uitgeverij die voorjaar 2020 *De Zeearend in Nederland, in 15 jaar naar 15 paar* uitbracht. Tegelijkertijd leverde ik nog bijdragen aan diverse TV- en radioprogramma's zoals 'Goedemorgen Nederland' en 'Vroege Vogels'. Bij de Zilveren Camera in 2002 won ik een prijs in de categorie 'Documentaire Series' met een reeks die in de Volkskrant werd gepubliceerd. In 2006 werd ik vereerd als de 'Wildlife Photographer of the Year, een onderscheiding' die ik won met een foto van trekkende ooievaars met daarachter een vliegtuig.

Hoe ben je tot het onderwerp 'zeearend' gekomen?

Vanuit de actualiteit die ik al eerder noemde, kreeg ik ook belangstelling voor de zeearend, destijds een schaarse wintergast in ons land. Grootste Europese arend, toppredator, Vliegende Deur waar eigenlijk nauwelijks goede foto's of informatie van was. En waar de hele Nederlandse natuur voor huiverde. Omdat er hier nauwelijks kennis was legde ik contact met buitenlandse onderzoekers in Polen, Duitsland en Zweden. De zeearend was daar al lange tijd broedvogel en bezig uit een diep dal omhoog te klimmen.

In de titel van het boek heb je "in Nederland" opgenomen, terwijl er ook hoofdstukken over de zeearend in Europa en mondiaal in staan. Waarom?

Publicaties van onderzoek, veldwerk en congressen leveren vele beeldartikelen met vooruitzichten hoe de zeearend het in Nederland zou kunnen gaan doen. Zeearenden konden zich in Nederland vestigen door onderzoek en vooral goed beheer in nabije Oostzee landen. Als je de zeearend in Nederland behandelt in historisch perspectief kun je dat alleen in een internationaal perspectief doen.

Hoe is het schrijven je afgegaan, terwijl je toch in de eerste plaats fotograaf bent?

Begin jaren negentig vroeg de hoofdredacteur van het blad Bionieuws me of ik wilde gaan schrijven hoe ik tot mijn foto's kwam. De vele publicaties in dagbladen werden positief gewaardeerd maar riepen ook vragen op hoe het beeld tot stand gekomen was. In de daarop volgende jaren schreef ik artikelen over onderzoek op Griend in de Waddenzee, zeearenden in Polen en walviskijken in Noord Noorwegen. Dat bleven globaal de hoofdonderwerpen blijven van mijn fotojournalistieke werk: zeezoogdieren, roofvogels en de relatie mens-natuur. Media 2020 kwam het idee op om het eerste boek over de Nederlandse zeearend te maken, er was na vijftien jaar nestelen een hoop nieuw beeld en info om te publiceren. Schrijven is een mooie manier om je beeld context te geven, daarbij kun je met woorden meer een totaal verhaal leveren dan met foto's alleen.

Je geeft ook lezingen over de zeearend (en andere onderwerpen). Hoe ervaar je die?

Lezingen zijn een leerzame wijze om direct in contact te komen met de mensen voor wie je publiceert, de communicatie over en weer is belangrijk en leuk. De afgelopen twintig jaar is de focus verschoven naar de dienstverlening, voor foto's wordt nauwelijks meer betaald. Zo organiseer ik ook fotoreizen naar Spanje, Polen en Gambia waar de nadruk op roofvogelfotografie ligt.

Tijdens je fotoreizen heb je vast veel meegemaakt. Wat was het meest bijzondere/bizarre dat je hebt beleefd?

Tijdens fotowerk ben ik in een Turkse staatsgreep beland, in de Bijlmerbajes terecht gekomen en 's nachts beroofd op Amsterdam CS tijdens het fotograferen van ratten. Terugkijkend op sommige foto's rijst de vraag of de afstand tot het onderwerp soms niet wat heel kort was. Vooral ook veel lol beleefd aan buitenlandse contacten, mooie tochten of bizarre situaties. Met het besef, zeker in deze Coronatijd, dat alles tijdelijk is.

Lezers van deze website zijn altijd geïnteresseerd in wat een schrijver zelf leest. Wat lees jij, zowel op gebied van fictie als non-fictie?

De Engelse auteur en vogelonderzoeker Tim Birkhead vind ik zeer de moeite waard omdat hij de slag van menselijk gedrag naar vogelgedrag op een sublieme manier weet te verwoorden. Lang geleden van een vriendin 'Reis naar het einde van de nacht' gekregen, een indrukwekkend boek. En eigenlijk zijn alle boeken uit het ruime & rijke oeuvre van Koos van Zomeren zeer de moeite waard. 'Otto's Oorlog' is geweldig, wat natuurlijk ook wel een beetje komt doordat het plaatsen beschrijft waar ik zelf herinneringen aan heb en personen die ik ken.

Heb je een of meer favoriete boeken of schrijvers? En waarom?

Favoriet boek is onder andere 'Saluut aan Catalonië' van George Orwell. Het beschrijft de waanzin van de Spaanse burgeroorlog vanuit het perspectief van een buitenstaander. Spanje is een zeer boeiend land met een voor Europa buiten gewone natuur & cultuur. We komen er graag en de laatste keer in Extremadura hebben we ons vooral op de Paasprocessies toegelegd gedurende de Semana Santa. Inderdaad, zo lang geleden alweer. >

"De zeearend in Nederland, in 50 jaar naar 50 paar" schrijf je in het dankwoord van je boek. Hoe reëel acht je die kans?

Waarschijnlijk gebeurt het veel sneller als de populatieuitbreiding in het huidige tempo voortgaat. Het bulkt overal van het voedsel in de vorm van vis en gevogelte terwijl er vooral dankzij allerlei waterbergingsprojecten heel veel uitstekende biotoop is ontstaan waar een zeearend jaarrond zich lekker voelt. Denk aan de Onlkanden bij Groningen of de Noordwaard in de Biesbosch.

Kunnen we binnenkort nog een nieuw boek van je verwachten en kun je vast een tipje van de sluier over de inhoud daarvan oplichten?

Ik ben met de zeearend voorlopig nog niet klaar zeker nu hij in Nederland zo sterk voet aan de grond heeft gezet. Vooral de nieuwe recent ontstane biotopen waar ook bevers, zilverreigers en visarenden leven zijn erg fascinerende. We leven tenslotte met 17 miljoen mensen in één van de kleinste landen van Europa, dat we zoveel dieren, vogels en biotopen in huis hebben blijft verwonderen. Vroeger moest je voor zeearenden naar Polen, voor grote zilverreigers naar Hongarije en voor kleine zilverreigers naar de Franse Camargue. Dat vliegt nu allemaal gewoon langs mijn huis in Schokkerhaven. Misschien dus een mooi boek over de IJsseldelta die praktisch geheel, inclusief IJsseloog, door mensen is aangelegd. •

Oproep

Vogeltellers gezocht voor het Zwartemeer

Op verzoek van Natuurmonumenten willen wij komend jaar gedeelten van het Zwartemeer op broedvogels inventariseren. Een mooie gelegenheid om de vogelrijkdom van dit gebied beter te leren kennen. De inventarisatierondes worden normaliter gelopen op de zaterdagmorgen vanaf zonsopkomst. Omdat de rietkraag vrij breed is wordt er altijd in twee groepen gewerkt. Eén groep loopt over de dijk en noteert alles aan de landzijde, de andere groep vaart met een bootje langs de rietkraag en noteert vanaf het water alle soorten en aantallen.

Geïnteresseerden mogen zich opgeven bij Henk de Vos. Zijn contactgegevens zijn:
email milvus.mig@wolmail.nl / telefoon 038-3324758 •

vogeleiland in het Zwartemeer

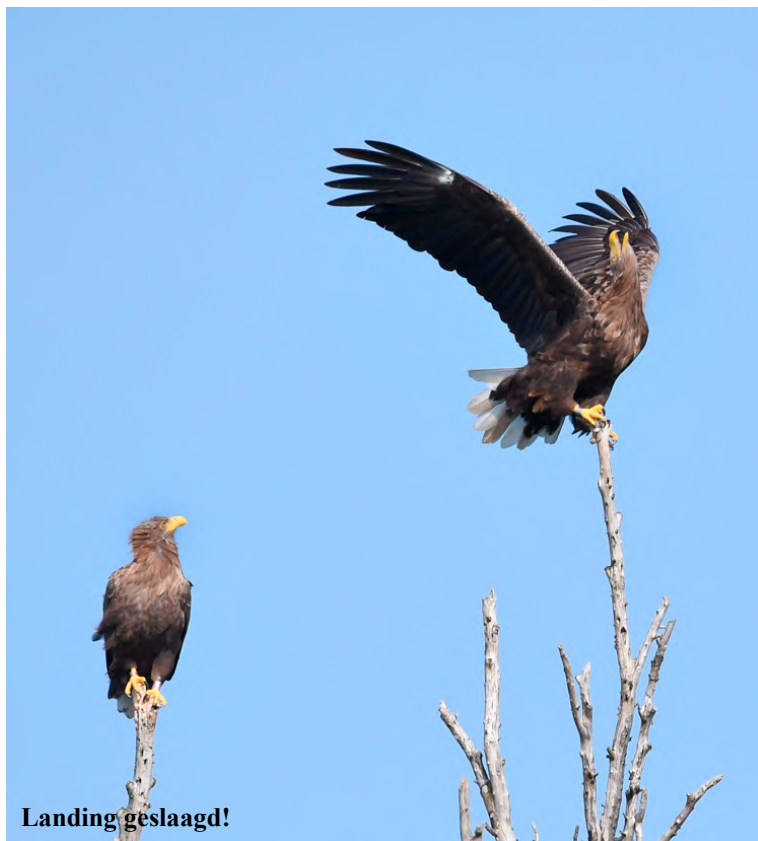
Opzienbarend boek over de zeearend

De zeearend in Nederland, in 15 jaar naar 15 paar – Martijn de Jonge – KNNV uitgeverij – 160 blz.
[Deze bespreking is eerder - zonder de foto's - verschenen op Boekenbijlage.nl]

Tekst: Kees de Kievid
Foto's: Martijn de Jonge

Wonderen zijn de wereld nog niet uit. Veel deskundigen meenden dat de komst van het eerste succesvolle broedpaar zeearenden (*Haliaeetus albicilla*) in 2006 niets minder dan een wonder was. Martijn de Jonge wenst dat te bestrijden. Hij meent dat de belangrijkste reden voor de komst van 'de vliegende deur' het goede beheer in de Oostzeelands is. Het wachten op de natuurlijke weg naar Nederland is dus toch beloond en de plannen voor herintroductie van o.a. het Wereld Natuurfonds konden de prullenbak in. Liefhebbers – en wie zouden dat niet zijn – kunnen nu op verscheidene plaatsen in ons land deze uiterst imposante vogel spotten.

De Jonge heeft nog meer positiefs te melden. Nederland kende vanaf de tachtiger jaren van de vorige eeuw een opleving van het besef dat we beter met ons milieu moeten omgaan. Er ontstond 'nieuwe natuur' met biotopen die uitermate geschikt zijn voor de zeearend, zoals de wetlands. Er kwam ruim voldoende voedsel en er waren veel bomen die stevig genoeg zijn voor de nestbouw. "Watersnoodrampen (ondanks de ellende die ze veroorzaakten) in de vorige eeuw leidden tot het perfecte zeearendlandschap".

Voor lezers die (nog) niet bekend zijn met deze grootste roofvogel van ons land, even een paar cijfers uit de gegevens van de auteur. Volwassen exemplaren worden tot ca. 90 cm lang en hebben een vleugelspanwijdte tot ca 250 cm die tot de bijnaam 'vliegende deur' heeft geleid. Hun gewicht kan oplopen tot een ruime 7 kilo. Opvallend is de witte staart (waardoor ze ook wel witstaartzeearend worden genoemd.) een kleur die echter bij de onvolwassen exemplaren afwezig is. Verder is kenmerkend de grote gele roofvogelsnavel. De vogel is toppredator, wat wil zeggen: de hoogste in rangorde. Dus heeft de zeearend geen natuurlijke vijanden – behalve misschien de mens! Mede daardoor bereiken ze vaak de hoge leeftijd van wel 20 jaar.

Elke rechtgeaarde vogelaar wil de zeearend ooit gezien hebben. Ouderen onder hen zullen hun eerste exemplaar wel in het buitenland hebben >

gezien of als een stipje in de lucht tijdens de vogeltrek, alleen te herkennen door zeer deskundige ornithologen. Ook De Jonge zag zijn eerste exemplaar in de Oderdelta, een omgeving waar hij veel over zijn favoriet heeft geleerd. Nu hoeven we niet meer in een (schuil) hutje te kruipen en urenlang te kleumen van de kou voordat we een exemplaar zien. De auteur deelt zijn ervaring over waar in Nederland je het best een poging kunt wagen, zoals de Oostvaarders Plassen en de IJsseldelta.

Behalve de positieve situatie van nu schetst De Jonge ook wat wij deze prachtige vogel in het verleden hebben aangedaan. De auteur stelt dat de zeearend, evenals andere predatoren, werd gezien als geduchte concurrent bij de jacht. Ook werd hij beticht van het zich vergrijpen aan vee op het land en aan pluimvee. Frappant is daarbij de vermelding: "Al in 1548 vermeldde de Nassause Domeinraad dat de arenden zich weinig populair hadden gemaakt door te jagen op de zwanen van prins Willem van Oranje". Er werden daarom hoge bedragen uitgelooft voor afgeschoten arenden, zodat "in de periode 1854-1858 gemiddeld eenenveertig arenden per jaar werden ingeleverd voor een premie. Het betrof vogels die hier overwinterden.

Een andere bedreiging in de vorige eeuw was de milieuvervuiling, waardoor giftige stoffen in de voedselkringloop terecht kwamen. De bosbouwers rond de Oostzee zorgden door het gebruik van zwaar gif tegen parasieten voor een aanzienlijke daling van de populatie. Gelukkig dat die bedreiging in het laatste kwart van de vorige eeuw dusdanig verminderde dat de populaties weer konden groeien.

De aantallen zeearenden in ons land vormen slechts een zeer klein deel van de totale populatie in Europa. De Jonge laat zien dat het bestuderen van 'onze' zeearend slecht mogelijk is in Europees perspectief. Dat de vogel naar Nederland is gekomen danken we aan de groei elders. De Jonge neemt ons daarom mee naar andere landen in Europa en zelf daarbuiten. Daarbij stelt hij ons ook de diverse ondersoorten voor, zodat we een compleet beeld van de majestueuze vogel te zien krijgen.

Met dit werk levert De Jonge de eerste Nederlandse monografie over deze koning – er bestaat ook nog een miniem kleinere keizerarend - in de vogelwereld. Het is meteen een standaardwerk geworden! Hieruit zullen niet alleen vogelaars, maar ook onderzoekers de nodige gegevens gaan ontleen. Misschien zou het opnemen van een register het zoeken vergemakkelijken en zou er wat meer kaartmateriaal opgenomen kunnen worden. Ideeetje voor een volgende druk die er zeker zal komen!

Op een aantal manieren is dit boek uniek te noemen. De schrijver heeft het niet nodig foto's van anderen te gebruiken. Als fotograaf is hij op zijn gebied de beste in Nederland. Dat bewijzen wel de prachtige afbeeldingen die hij in het boek heeft opgenomen. De lezer krijgt dus niet alleen een complete beschrijving, maar ook een

compleet beeld van de zeearend. Die laatste neemt ook een enkele keer het perspectief over, wat de leesbaarheid aanzienlijk bevordert. Daarbij gebruikt de Jonge ook nog vaak de tegenwoordige tijd, zodat je de indruk gaat krijgen er als lezer persoonlijk bij betrokken te zijn. De Jonge vergeet niets: zelfs komt hij met een hoofdstuk "Trivia" waarin hij o.a. laat zien dat er zeearendbier, zeearend-wc-papier en zelf een benzinemerke met het zeearendlogo bestaat.

Ook de bijlagen leveren interessant materiaal: nuttige sites, waar de lezer vanachter de pc eens heerlijk kan surfen; een verklaring van afkortingen en termen met o.a. de namen van de zeearend in andere landen; cijfers en ringgegevens voor de 'echte' vogelaar en natuurlijk een literatuurlijst, waaruit o.a. blijkt hoe goed de auteur zich heeft gedocumenteerd. •

portret van de zeearend

zeearendduo in de IJsseldelta

Kerstboom Binnen? Dan ook een boom Buiten!

Verdien een gratis boom en vier kerst #INHETBOS!

Heb je jouw kerstuitjes van dit jaar door Covid-19 helaas moeten afzeggen? Geen zorgen! Des te meer reden om jouw huis én tuin helemaal onder te dompelen in de kerstsfeer. En zet je een kerstboom IN je huis, plant dit jaar dan ook eens een boom BUITEN! Nu is namelijk hét seizoen om een boom te planten. Door aan één van de acties van *Iedereen een Boom* mee te doen kun je je gratis boom verdienen. Zo vier je dit jaar kerst #inhetbos!

Hoe werkt het?

Het is heel simpel: elke week introduceert *Iedereen een Boom* een actie waaraan je kan deelnemen.

Op www.iedereeneenboom.nl vind je precies welke acties dit zijn en hoe je een voucher voor jouw gratis boom kunt verdienen.

Vanaf 16 december delen we de bomen uit op verschillende locaties. Wie weet heb je geluk en word je uitgenodigd je boom op te halen tijdens een speciale kerst drive inn. Als je op Facebook *Mooi Leven Overijssel* volgt, krijg je als eerste de nieuwe actie in je tijdlijn te zien. Doen dus!

Iedereen een Boom

Iedereen een Boom heeft een actieplan opgesteld om de komende jaren 1.1 miljoen extra bomen te kunnen planten. Voor elke inwoner 1 boom. Want bomen maken onze wereld mooier. Ze zijn het thuis voor vele vogels, insecten en andere kleine dieren. En bovendien zorgen ze voor schone lucht, schaduw en droge(re) voeten na een flinke regenbui. Helpen kan door zelf een boom te planten en deze aan te melden op www.iedereeneenboom.nl. Maar grond beschikbaar stellen, een projectidee delen of voor cofinanciering zorgen behoort ook tot de mogelijkheden.

Iedereen een Boom is een initiatief van provincie Overijssel. De provincie doet dit niet alleen, maar in samenwerking met Samen Werkt Beter, Bosgroepen NON en OPG, het Nationale Bossenfonds, Groenfonds, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel, Trees4All, Probos en Natuur en Milieu Overijssel. Plan Boom

Natuur en Milieu Overijssel draagt bij aan *Iedereen een Boom* vanuit *Plan Boom*, een initiatief van de Natuur- en Milieufederaties met de ambitie om in vier jaar tijd maar liefst 10 miljoen bomen te planten in Nederland.

Meer weten over *Plan Boom*? Check www.planboom.nl! Bron: Natuur en Milieu Overijssel (NMO)

**Bestuur en redactie
wensen al ons leden en
lezers van de Ratelaar:**

**Prettige Kerstdagen
en een
Gelukkelig Nieuwjaar**

Boekbesprekingen

Nieuwe vogelboeken

besproken door Henk Dorgelo

MAANULTJE

Paul Christiaan Bos heeft een vervolg op zijn eerder uitgegeven boek 'De Uilen Tuin' het licht laten zien onder de titel '**Ariane, het Maanuiltje**'. Dat gaat over zijn Uilenproject dat hij startte na een auto-ongeluk en dat zijn inspiratie en zijn redding is; hij schildert en tekent de kerkuilen in zijn tuin, die in een uilentoren nestelen, en houdt er al jarenlang een dagboek van bij, dat hij dus nu in een tweede boek heeft verwerkt. Hij beschrijft nu vooral de belevenissen met Ariane. In een fragment zegt hij: *'Normaal gesproken praat ik niet tegen Uilen, maar nu kan ik het niet helpen. Ze ziet me trouwens niet eens. Ze is haar trauma nog volop aan het verwerken. Als ik mijn gezicht dicht bij de hare breng, kan ik zomaar haar kindergedachten zien, die zijn als wolken. Wolkenflarden van gedachten die door een wind snel voorbij een maan gedreven worden. Het is een vreemde sensatie, die ik me zelfs van de tijd met Sterre (zie zijn vorige boek, HD) niet kan herinneren. Werkelijk alles is anders dan anders bij dit nest. Het is de hoogste tijd om haar terug te brengen.'*

Bos kan prachtig vertellen, en nog mooier tekenen! Kunst met een hoofdletter.

Dit boek is door Uitgeverij Bornmeer/Noordboek mooi vormgegeven; het is niet alleen een leesboek, maar vooral ook een fantastisch kijkboek geworden. Het kost € 24,90, hetgeen beslist niet te duur is. (ISBN9789056155537)

DE TURKSE TORTEL

Dit is het 17e deel van de bekende vogelserie van uitgeverij Atlas Contact. Geschreven door Hay Wijnhoven, die ook het deel over *de merel* voor zijn rekening nam.

Iedereen kent vast wel de Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*) die 's morgens vroeg al op het bovenraampje bij de slaapkamer zit te koeren, en daarop ook nog met takjes een nest probeert te maken, die er altijd weer afvallen. Want erg handig zijn ze niet; ze komen steeds met nieuwe takjes aanvliegen, maar de takjes die er afvallen halen ze niet opnieuw op. Ze zijn niet erg schuw, maar wel alert op gevaar, ook als je te dicht bij ze komt. Eens vielen er twee jonge tortels uit een boomnest bij ons in de buurt. We zetten ze weer in die boom. Ze waren na die tijd niet echt bang meer voor ons, want ze kwamen op den duur zelfs voedsel uit de hand eten. En het vreemde was dat ze wel bij onze kinderen kwamen, maar niet bij hun vriendjes.

Volgens Hay lijkt het erop dat ze op diverse plekken verdreven worden door de veel grotere houtduiven, die meer dan vroeger in de stad hun heil zoeken. Gelukkig blijven er wel wat Turkse tortels bij ons in de buurt, want het zijn gezellige vogels, die er ook nog eens mooi uitzien. Oorspronkelijk komen ze uit India, en vandaar uit hebben ze nu een groot deel van de wereld veroverd. In 1947 werden in ons land de eerste waarnemingen gemeld, in 1950 het eerste zekere broedgeval. In 1962 werden er al 4000 broedparen geteld op initiatief van H. Leys.

Ze komen nu ook al voor in de VS en Canada; het zijn echte wereldveroveraars.

De lachduif uit Afrika en de Turkse tortel zijn zustersoorten, die niet zo gemakkelijk uit elkaar te houden zijn. Er komen diverse (onder)soorten tortelduiven in de wereld voor, zoals de zomertortel en de palmtortel.

Hay werkt als kunstenaar en maakt wetenschappelijke tekeningen. Dat is duidelijk te zien in dit boek dat hij van diverse, duidelijke tekeningen heeft voorzien. Zoals we dat van ze gewend zijn, heeft Atlas Contact er weer een handige pocket van gemaakt, die € 22,99 kost (e-book € 14,99). >

Hay Wijnhoven
atlas contact
**De
Turkse tortel**

DE SCHARRELAAR

Uitgeverij Atlas Contact gaf inmiddels het derde nummer van dit **vogeltijdschrift voor lezers** uit, het voorjaarsnummer 2020/1. Nu we niet massaal naar buiten mogen is hier juist een tijdschrift voor de binnenblijvers. Houvast in deze niet zo gemakkelijke tijd. Diverse artikelen over voor de schrijvers opvallende vogels of over opvallende gedragingen van vogels. Over meeuwen, kauwen, raven, kraanvogels en halsbandparkieten en nog veel meer. Interessante of gewoon leuke verhalen met hier en daar zwart-wit illustraties. Ook deze keer is de prijs € 14,99 (e-book € 9,99).

Nieuwe natuurboeken

besproken door Henk Dorgelo

DIERENSPOREN – LEVENSGROOT

Wie wil niet weten wat hij ziet als hij de natuur in gaat? En voor haar geldt natuurlijk hetzelfde! Dieren, vooral wilde zoogdieren, laten zich niet zo gauw zien. Maar ze laten wel sporen na. En dan is het goed en gemakkelijk om een gids bij je te hebben, waar die sporen in staan. En in dit boekje zelfs levensgroot. Frank Hecker, een Duitse bioloog, die gespecialiseerd is in zoölogie, plantkunde en mariene biologie en ook natuurfotograaf is, heeft nu een boek geschreven onder de titel **'Dierensporen – levensgroot'** met foto's van de beschreven dieren en hun sporen. Kay Elzner, illustrator en schilder, maakte de duidelijke sporentekeningen voor deze gids. Met 75 dierensporen (van zoogdieren en van enkele vogels) op ware grootte kun je veel onderweg ontdekte sporen op naam brengen. Deze gids is daar een behulpzame gids bij. Fontaine uitgevers maakte er een mooie en handzame gids van, die € 15,00 kost (ISBN 9789059569393)

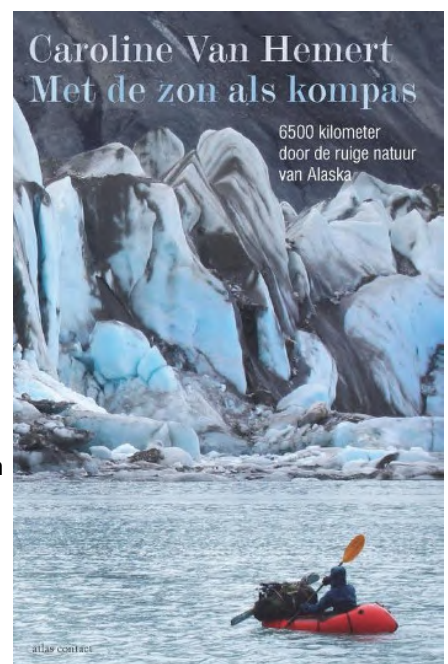
MET DE ZON ALS KOMPAS

Caroline Van Hemert heeft een boek geschreven over haar belevenissen tijdens een 6500 kilometertocht door de ruige natuur van Alaska, die zij samen met haar man ondernam. Zij is als bioloog verbonden aan het Alaska Science Centre, waar ze o.a. onderzoek

doet naar snavelvervormingen van matkoppen, een mezensoort die een temperatuur van min 45 graden kan doorstaan.

Maar omdat zij zich opgesloten voelde tussen de laboratoriummuren, besloten zij en haar man om hun droom te volgen: een reis naar de wildernis van Alaska om daar de natuur te ondergaan, die ze miste in dat lab. Ze starten in Washington en reizen op ski's, in een kano en te voet via de oerbossen van Brits Columbia, de oceaan waar ze walvissen ontmoeten, tot ver boven de Arctische grens. Daar zien ze ook de meest zeldzame vogelsoorten van Noord-Amerika. Onderweg werden ze nog een keer bevoorradt door hun ouders, die daarvoor een behoorlijk lange reis ondernamen. Caroline schrijft op een bijzonder onderhoudende manier, die in de vertaling goed uitkomt. Wat een enthousiasme en wat een levensgevaarlijke avonturen beleven zij en haar man. Je leeft met ze mee en proeft het avontuur.

Uitgeverij Atlas Contact heeft er weer een mooi uitgave van gemaakt; het boek is als paperback uitgegeven en bevat een katern met kleurrijke foto's. Het kost € 24,99 (ISBN 9789045038704) >

Boekenkort

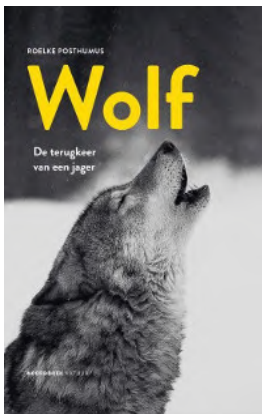
Nieuwe natuurboeken, gesignaleerd door Henk Dorgelo

Omdat er tijdens deze Coronatijd minder Ratelaars verschijnen, starten we nu de rubriek '**Boekenkort**'. Hierin attenderen we jullie op belangwekkende uitgaven op het gebied van de natuur. Hopelijk komt er in de toekomst meer ruimte om uitgebreide aandacht aan deze uitgaven aan te besteden.

ROTTUMERPLAAT

Barwolt Ebbinge en zijn vrouw Doortje verbleven er gedurende een aantal jaren een aantal maanden om er als vogelwachters broedvogels, doortrekkers en wintergasten te tellen. Zij genoten van die maanden op dat eiland waar verder niemand mag komen. Veel vogelliefhebbers zouden er wel een poosje willen verblijven, maar het is echt een 'verboden eiland in de Waddenzee' zoals de ondertitel van dit boeiende boek luidt. Barwolt schreef de tekst en Doortje maakte de foto's, waarvan opvalt dat de kleurenfoto's mooi getroffen zijn, maar de zwart-witte exemplaren wat aan de donkere kant zijn. Het boek is door AtlasContact uitgegeven met een slappe kaft en kost € 24,99 en als E-Book € 12,99.

WOLF

Toen de wolf in Noorwegen terugkeerde, woonde Roelke Posthumus in de 'wolvenzone'. Zij ging het gedrag van de wolf onderzoeken en schreef dit boek met als ondertitel 'de terugkeer van een jager'. In Nederland en België wordt de wolf sinds een aantal jaren ook aangetroffen en de wolven lijken zich hier te settelen, omdat er blijkbaar genoeg prooidieren zijn. Interessante informatie over een dier waarvoor sommigen angst hebben, maar anderen blij zijn dat ie hier nu eindelijk is. Stevig gebonden boek van uitgeverij Bornmeer/Noordboek voor de prijs van € 25,00.

FWIET! FWIET!

Cabaretier Begijn Le Bleu heeft een grote passie: vogels kijken. In dit boek deelt hij zijn ervaringen met vogels en vogelaars. Er zijn in dit boek QR-codes opgenomen, die je leiden naar zijn succesvolle podcast-reeks *Fwiet! Fwiet!* Het is een leuk en leerzaam boek geworden dat uitgeverij Sterck & De Vreese uitgaf met een slappe kaft en een aantal illustraties. Hier en daar ontsiert een vloek de tekst. Prijs € 22,90.

ROOFVOGELGIDS

Dit boek is geschreven door een van de beste vogelfotografen ter wereld, Lars Geijl. Hij heeft voor dit boek meer dan 500 nieuwe, vaak unieke foto's verzameld en per soort veel handige kenmerken beschreven. Voor een snelle determinatie heeft hij vergelijkingsplaten samengesteld van de vogels in de vlucht. Uitvoerige beschrijvingen begeleiden de illustraties. Er zijn ook nog QR-codes opgenomen voor de geluiden van deze roofvogels. Dit is een mooi, door Uitgeverij Sterck & De Vreese uitgegeven, stevig gebonden boek, voor de prijs van € 32,50. •

De Delta-dichter

Natuur in Kampen

Er is duidelijk zichtbaar positieve verandering in het groenbeheer van de gemeente Kampen. Het kan natuurlijk nog mooier. Het is bekend dat door schijnbaar rommelige strookjes natuur juist in woongebieden bepaalde soorten planten en dieren nog voorkomen die in het buitengebied geen geschikt milieu meer hebben.

Spontane natuur

**Wees zuinig op
die mooie plantjes,
vaak aan het randje
van de stoep,
die fleurig bloeien
vanuit een spleetje.
't Is puur natuur
en echt geen troep.
Waar buiten de stad
braam en brandnetel heersen,
is in de stad
nog steeds wat plek.
De wilde plantjes
langs de randjes
't Is misschien
even wennen
maar het staat
echt niet gek.**

Hans Houkema

Nationale Parken van wereldklasse

Staatsbosbeheer en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) hebben aan de Commissie Verkenning Nationale Parken onder voorzitterschap van prof. mr. Pieter van Vollenhoven de vraag voorgelegd waar in Nederland mogelijk de Nationale Parken (Nieuwe Stijl) liggen die van internationale betekenis kunnen zijn: de Nationale Parken van Wereldklasse. Met dit rapport, op 20 november j.l. gepubliceerd, hoopt de commissie een bijdrage te leveren aan de beantwoording van deze vraag.

De Tweede Kamer wil gebieden die unieke natuurkernen, unieke landschappen en uniek cultuurhistorisch erfgoed bevatten, beter beschermen. De betrokken partijen hebben hiervoor inmiddels een standaard opgesteld. Gebieden werken nu aan de realisatie van de criteria uit deze standaard, met als beoogd resultaat dat Nationale Parken echte unieke gebieden voor Nederland (vanwege natuur, landschap en cultuurhistorie) zijn.

De Commissie heeft in haar advies vijf gebieden geselecteerd met internationaal unieke natuur-, landschaps- én cultureel erfgoedwaarden. Het gaat om de volgende vijf gebieden:

- Het Waddengebied;
- De Hollandse vastelandsduinen, van Den Helder tot Hoek van Holland;
- De Zuidwestelijke Delta, vanaf de Biesbosch tot en met de zone voor de kust van Zeeland;
- De Veluwe, met de overgangen naar de Rijn, de IJssel en de randmeren;
- **De IJsseldelta en Weerribben-Wieden, met overgangen naar het Drents Plateau.**

De basis voor de begrenzing van het Nationaal Landschapspark wordt gevormd door de hele zone van de huidige Natura 2000-gebieden en het Nationaal Park Weerribben-Wieden, vanaf het Zwarte Water in het Zuiden tot aan de Rottige Meente in het noorden, aangevuld met het voormalige Nationaal Landschap IJsseldelta (met daarin polder Mastenbroek) tussen de IJssel en het Zwarte Water.

Uitzonderlijke universele waarden

Het gebied 'IJsseldelta en Wieden-Weerribben met overgangen naar het Drents Plateau' herbergt unieke voorbeelden van het omgaan met water en van veenontginning door de mens en de daarmee samenhangende cultuurhistorie. Bovendien omvat het gebied het grootste nog functionerende laagveengebied in Europa en is er sprake van een uitzonderlijke soortenrijkdom. In dit gebied komen Hoog Nederland en Laag Nederland op een betrekkelijk klein oppervlak samen en gaan geleidelijk in elkaar over. Daardoor is er sprake van grote ecologische diversiteit.

In het zuiden is het laagveengebied begrensd door het rivierenlandschap van de IJsseldelta. Hier bevinden zich, behalve de best ontwikkelde stroomdalgraslanden en oobossen van Nederland, de internationaal sterk bedreigde Kievitsbloemhooilanden. De IJsseldelta vormt samen met de benedenloop van de Loire de grootste groeiplaats van deze bloemrijke graslanden in Europa. Daarbuiten is het alleen nog lokaal in Duitsland (langs de Elbe), in Zweden (bij Uppsala) en in Engeland (langs de Theems) aan te treffen.

Bron: Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed •

Adres: De Hooizolder, Groenestraat 94, 8261 VJ Kampen. Bankrekening: NL98INGB0001775490

Verenigingsblad: De RATELAAR en Nieuwsbrief

WEBSITE: www.natuurverenigingijsseldelta.nl

Aangesloten bij: Natuur en Milieu Federatie Overijssel (NMO) / Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (IVN) district Overijssel / Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland (SOVON)

Bestuur:

Waarnemend Voorzitter: Jessica Borst, Broekgeuterweg 1, 8263 AV Kampen, tel. 038-3375779, e-mail: jessica.e.borst@zonnet.nl

Secretaris: Barend Kamphuis, Zilverschoon 2, 8265 HA Kampen. Tel. 038 3326248, e-mail barendkamphuis@cs.com

Penningmeester: Hans Rensen, Oosterholtseweg 52, 8271 PV, IJsselmuiden. Tel. 038-3331470, e-mail: hansrensen3@gmail.com

Leden:

Onno Drent, 2e Ebbingestraat 5, 8261 VV Kampen, tel. 06-20417902, e-mail: onnodrent@gmail.com

Marc v/d Kolk, Kalverhekkeweg 36, 8261 VB Kampen, tel 0651713293, e-mail: vogelaarmarc@gmail.com

Oscar de Pauw, Dukaat 9, 8253 BL Dronten. Tel. 06-13750331, email: Oscar.depauw@kpnmail.com

Contactadressen:

Beheerder de Hooizolder: Hans Rensen (adres: zie bestuur)

Plantenwerkgroep: Niels Jeurink, Citer 31, 8265 RA Kampen, tel. 038-3328741; e-mail: njeurink@home.nl

Vogelwerkgroep: Henk de Vos (adres hieronder)

Onder de Vogelwerkgroep resorteert:

Weidevogelbeschermingswerkgroep:

Ailko Faber, Loodiep 43, 8032 TG Zwolle, tel. 06-36018075; e-mail: afaber@landstede.nl

Activiteiten:

Zeearenden: Henk de Vos, Chris Vermeulenhof 8, 8264 CI, Kampen. Tel. 038-3324758, e-mail: milvus.mig@wolmail.nl

IJsseloog: Anton Wielink, Sterrekroos 51, 8265 LP Kampen. Tel. 038-3321562; e-mail: baijenton@home.nl

Watervogeltellingen in Nederland, onderdeel monitoringgebieden: Yvonne Rabe, De Zande 37, 8278 AH, Kamperveen. Tel. 038-3320952, e-mail: yhi@live.nl

Natuurbeschermingswerkgroep: Dolf Stomphorst, Buitennieuwstraat 62, 8261 AB Kampen.

Tel. 06-53711671, e-mail: ajstomphorst@planet.nl

Communicatie:

Nieuwsbrief: Heleen Strikkers, Burg. Van Engelenweg 6, 8271 AS IJsselmuiden. Tel. 038-3333663, e-mail: heleen_strikkers@hotmail.com en

Oscar de Pauw (adres: zie bestuur)

Ratelaar: Kees de Kievid, Hondsdraf 3, 8265 DX Kampen. Tel. 038-3323850; e-mail: kees.lapwing@hetnet.nl

Beheerder Website: Heleen Strikkers en Oskar de Pauw (adressen: zie *Nieuwsbrief en Bestuur*)

Ledenadministratie: Marina Rensen, Oosterholtseweg 52, 8271 PV IJsselmuiden. Tel. 038-3331470, e-mail: rensenhuisman@gmail.com

Veldwaarnemingen: zie de waarnemingenpagina op onze website: www.natuurverenigingijsseldelta.nl

Contributie: minimaal € 21 per jaar (elk volgende lid op hetzelfde adres, 1 Ratelaar per adres, € 7,50).

Bij aanmelding in het 1ste en 2de kwartaal is men de volledige contributie verschuldigd, in het 3de en 4de kwartaal gratis.

Opzeggingen dienen voor 1 januari te geschieden, anders wordt stilzwijgend verlengd. De contributie dient overgemaakt te worden op bankrekening: NL98INGB0001775490 (IBAN), t.n.v. Natuurvereniging IJsseldelta te Kampen. •

Meer dan een moment.

Fotografie is de kunst van waarnemen, het vergt geduld en discipline en eens in de zoveel tijd komt er een magisch moment voorbij. Albert zoekt naar dit soort momenten binnen de natuur. Moeder aarde is het onderwerp en Albert wil haar vastleggen wanneer zij op haar mooist is. In zijn foto's zie je de intieme relatie die Albert deelt met de natuur. De natuur toont haarzelf in alle openheid aan Albert en Albert op zijn beurt, toont haar aan de rest van de wereld.

In zijn onverzadigbare honger om grootse beelden te creëren is er één foto die al zijn verwachtingen heeft overtroffen. Volcán de Fuego was in dit beeld zijn onderwerp naar keuze - een vulkaan in Guatemala. Albert raakte geïntrigeerd door de vulkaan nadat zijn broertje hem een foto had gestuurd van Fuego. Vanaf dit moment leefde Albert naar zijn ideale foto toe. Een beeld van Volcán de Fuego in al zijn glorie. Wat volgde was een periode gevuld met planning, voorbereiding en anticipatie. Op een nacht in maart was het moment daar, Albert nam zijn ideale foto. Het eindresultaat is een compositie met uiteenlopende elementen. Volcán de Fuego in al zijn onrust vergezeld door de melkweg. Daar waar de vulkaan vurige passie belichaamt, straalt de melkweg vrede en kalmte uit. Na de foto nam Albert een stap terug, het was goed zo, zijn honger was even gestild. Toen de zon op was gekomen nam Albert afscheid en begon hij aan zijn afdaling. Nog één laatste keer toonde Fuego zijn intensiteit en temperament in een aantal uitbarstingen die volgden.

Volcán de Fuego, ongeëvenaard in zijn schoonheid en macht, maakte een jaar later vele slachtoffers. Albert beseft de pracht van de natuur, maar blijft zich ook bewust van het gevaar dat in haar schuilt.

Zij blijft een ontembare gigant.

Ontdek meer:
[CameraNU.nl/verhalen](https://www.cameranu.nl/verhalen)

33 | Landschapsfotograaf

Sony Alpha A7R III
+ Sony FE Sonnar T* 55mm f/1.8

 cameranu.nl
Verhalen, voor altijd